

Anneli Weiste-Paakkanen

18.1.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
Romaniasian neuvottelukunta
Pääsihteeri, neuvotteleva virkamies Henna Huttu

Lausuntopyyntönnä 22.12.2017

Lausunto Romaniasian neuvottelukunnan luonnoksesta Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi Romaniasian neuvottelukunnan luonnoksesta Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022).

Ohjelma perustuu vahvasti aiemman Romanipoliittisen ohjelman 2009-2017 kehittämistyölle, mikä tukee jatkuvuutta ja pitkäjännitteisyyttä romanipoliitikassa. Se sisältää konkreettisia toimenpiteitä koskien romaniväestön koulutusta, työllisyyttä, asumis- ja peruspalvelujen kohdentumista ja hyvinvoinnin edistämistä, syrjinnän ehkäisemistä, kielen ja kulttuurin vahvistamista, osallisuuden ja voimaantumisen edistämistä sekä viestintää ja alue-, paikallis- ja kansainvälisen tason vaikuttamistyötä. Monialainen lähestymistapa edistää integraatiota eri osa-alueilla.

Ohjelman keinot ja toimeenpanoa ohjaavat periaatteet

Romanien osallisuus, toimijuus ja niihin pohjautuva voimaantuminen ovat läpileikkaavia, ohjaavia periaatteita, joiden tulisi olla valtavirtaistettuina muissa toimenpiteissä. Erillinen toimintalinja 6 on tästä näkökulmasta ongelmallinen. Kansalaisjärjestöjen toiminnan avoimuuteen ja läpinäkyvyyteen, hyvän hallinnon periaatteiden toteutumiseen ja järjestökentän monialaisuuteen on myös kiinnitettävä huomiota. THL esittää kohtaan 2.3 (2) lisättäväksi toimintakyvyn ja osaamisen lisäksi *avoimuuden ja läpinäkyvyyden* periaatteet. Myönteistä on paperittoman kaltaisessa asemassa olevien EU-kansalaisten haavoittuvan aseman huomioiminen 2.3 (5).

Ohjelman seuranta ja vaikutukset

Ohjelman seurannassa voidaan hyödyntää kansallisten ohjelmien arviointi- ja kehittämistoiminnassa tehtävää IVA-arviointia (ihmisiin kohdistuvat vaikutukset arvioimalla eri kansallisten ohjelmien romaneihin kohdistuvat vaikutukset. Myös tietopohjaa on parannettava ja edistettävä romanien tutkimusmyönteisempiä asenteita kehittämistoiminnan edellytyksenä.

Romanipoliitiikan hallinnon rakenteet ja avaintoimijat

Romanien terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on osa THL:n Hyvinvointiosaston Yhdenvertaisuus ja osallisuus-yksikön Monikulttuurisuustiimin toimintaa. THL tutkii ja edistää eri väestöryhmien hyvinvointia ja romaneilla on perustuslaissa määritellyt oikeudet vähemmistönä. THL esittää lisättäväksi kohtaan 2.2 Kotimaisten romaniasioiden hallinnolliset rakenteet:

www.thl.fi

Anneli Weiste-Paakkanen

18.1.2018

"Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee STM:ä ja RONK:a romanipoliittisen ohjelman kehittämisessä, toimeenpanossa, seurannassa ja arvioimisessa sekä vastaa tietopohjan kehittämisestä."

Toimenpide-ehdotukset, vastuutahot ja seurantakohteet

Ohjelman toimeenpano perustuu vastuuviranomaisten varaan, minkä vuoksi THL:a esitetään lisättäväksi seuraaviin toimenpiteisiin vastuuviranomaiseksi.

3.1 Toimintalinja 1

3.1.1 Varhaiskasvatus ja esiopetus

Toimenpide 5. lisäys: vastuutaho: THL. lisäys seurantakohde: THL tuottaa neuvoloihin soveltuvaa romanien hyvinvointia ja terveyttä käsittelevää materiaalia mikäli resursseista (mm. rahoitus) sovitaan erikseen.

Toimenpide 6. lisäys: vastuutaho: kunnat, avoimen varhaiskasvatuksen järjestäjätahot, neuvolat, perhekeskukset

3.1.2 Perusopetus.

Lisäys toimenpide-ehdotukseksi: Opiskeluhuollon palveluissa eli kouluterveydenhuollossa sekä kuraattori- ja psykologipalveluissa huomioidaan romanilasten ja -nuorten mahdolliset erityistarpeet.

Vastuutaho STM, THL, OPH. Lisäys seurantakohteeksi: Opiskeluhuollon palveluissa on käytössään romanilasten ja -nuorten terveyttä ja hyvinvointia käsittelevää materiaalia, jota THL on tuottanut erillisellä rahoituksella.

3.2 Toimintalinja 2

Työllisyyttä koskeissa toimenpiteissä on huomioitava, että romanien tehokkaampi työllistyminen edellyttää työpaikkojen lisäksi myös väestön työ- ja toimintakykyä. THL:n Roosa-tutkimuksen työ- ja toimintakykyä koskevia tuloksia on hyödynnettävä romanien työkyvyn edistämisessä.

Toimenpide 25. THL ehdottaa seurantakohteeksi: Työpajatoiminnan ja kuntouttavan työtoiminnan asiakkaina on romanitaustaisia henkilöitä.

Toimenpide 29. THL:n mukaan Osatyökykyisille tie työelämään (OTE)-toimenpiteessä ei ole huomioitu, että kärkihanke on jo loppusuoralla eikä uusia asiakasryhmiä enää valita aikaresurssien puitteissa mukaan kokeiluihin. Toimenpide ehdotetaan poistettavaksi.

Toimenpide 32. Myös maahanmuuttajaromanien parissa tehtävään selvitykseen olisi tarpeen lisätä työ- ja toimintakyvyn kartoittaminen. Vastuutahoksi ehdotetaan THL:a, mikäli tutkimuksen rahoitus järjestyy.

www.thl.fi

Anneli Weiste-Paakkanen

18.1.2018

3.3. Toimintalinja 3

Romaniväestön terveyteen, hyvinvointiin ja niiden edistämiseen on kiinnitettävä ohjelmassa enemmän huomiota. Myös työ- ja toimintakykyä tulee edistää.

Toimenpide 33. Lisäys vastuutaho THL.

Toimenpide 35. Lisäys vastuutaho THL.

Toimenpide 36. Lisäys vastuutaho THL.

Toimenpide 37. Lisäys vastuutaho THL.

Toimenpide 41. Lisäys toimenpiteeseen: *liikuntaa ja fyysistä aktiivisuutta edistävien harrastus- ja vapaa-ajan palveluiden...*

3.3.2

Toimenpide 46. Vastuutaho THL poisto. THL keskittyy romaniväestön elinolosuhteiden parantamiseen terveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. THL ei toimi vastuuviranomaisen asumiseen liittyvässä kehittämisessä.

Lisäksi THL kiinnittää huomiota ohjelman muotoiluun sukupuolten tasa-arvosta kohdassa 3.5.

"Romaniasiaain neuvottelukunnat ja romanijärjestöt ovat sitoutuneet edistämään toiminnassaan naisten ja miesten välistä tasa-arvoa. THL kiittää sukupuolten tasa-arvon edistämisen kattavaa huomioimista ohjelman tavoitteissa ja sisällöissä, mutta huomiota on kiinnitettävä lisäksi myös sukupuolivähemmistöjä koskevien kysymysten huomioonottamiseen. THL ehdottaa muotoiluksi:

"Romaniasiaain neuvottelukunnat ja romanijärjestöt ovat sitoutuneet edistämään toiminnassaan sukupuolten tasa-arvoa." Näin ilmaisulla ei suljeta ulos sukupuolen moninaisuutta. Tämä muotoilu tukisi paremmin vuonna 2015 voimaan tulleen tasa-arvolain muutoksia ja sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ehkäisyä.

Pääjohtaja

Juhani Eskola

Johtaja

Tuire Santamäki-Vuori